

Gimbernat, 2010 (*), 53, 167-170

JOAN SOLÉ I PLA (1874-1950), UNA INSTITUCIÓ

BATTESTINI, Rafael

RESUM: Nota sobre l'activitat mèdica de Joan Solé i Pla (Barcelona, 1874 - Barranquilla, Colòmbia, 1950). Referència al seu catalanisme; diputat al parlament català quan la República. Fundador de l'obra del «Segell Pro Infància». Membre de la Institució Catalana d'Història Natural, i activitat com a botànic. Exili després de 1939. Estada a Colòmbia, on fou catedràtic de Botànica de la facultat de Farmàcia de la «Universidad del Atlántico»

Paraules clau: Joan Solé i Pla, metge polític, botànica, Segell Pro Infància. Barranquilla.

RESUMEN: Nota sobre la actividad médica de Joan Solé i Pla (Barcelona, 1874 - Barranquilla, Colòmbia, 1950). Diputado en el parlamento de Catalunya en época de la República. Fundador de la obra del «Segell Pro Infància». Miembro de la Institución Catalana de Historia Natural, y actividad en el campo de la botánica. Exilio después de 1939. Estancia en Colòmbia, donde fue catedrático de Botánica de la facultad de Farmacia de la «Universidad del Atlántico»

Palabras clave: Joan Solé i Pla, médico político, botánica, Segell Pro Infància. Barranquilla.

*

INTRODUCCIÓ

La llarga, i negra, nit del franquisme es caracteritzà per l'intent, massa sovint assolit, de destruir el record de personatges que foren cabdals, en l'intent de posar Catalunya a un nivell de capdavantera en un seguit d'àmbits, durant el breu període de la Generalitat Republicana. Es un deure intentar recuperar aquests il·lustres personatges. Joan Soler i Pla, metge barceloní, lligat a les terres gironines, fou un d'ells.

EL PERSONATGE

Joan Solé i Pla va néixer a Barcelona, el 13 de setembre de 1874. De jove, com a estudiant, ja fou un Català de pedra picada. Es llicencià en Medicina al 1899. Es casà,

Gimbernat, 2010 (*), vol. 53, pàgs. 167-170, ISSN: 0213-0718

167

Rafael Battestini

amb Àngels Ventura i Maimó, el 1900, i fou pare de dues nenes, Euda i Núria. Sempre fou un creient convençut, encara que no un catòlic practicant.

El seu Catalanisme el portà a combatre la Dictadura i, de la mà de Francesc Macià, es convertí en diputat del Parlament de Catalunya. Arrel de la malaurada guerra "incivil" s'exilià, a Barranquilla, Colòmbia, on morí, el 31 d'octubre del 1950.

Personalment el recordo, com un gran amic del meu pare. Era bastant alt, corpulent, sempre vestit amb elegància, portava un barret d'ales amples. Es desplaçava amb un cotxe elèctric.

L'ACTIVISTA

Quan encara era un estudiant, ingressà al Centre Escolar Catalanista, adherit a la Unió Catalanista, que presidí, de 1900 a 1901, quan ja era metge.

Durant la "gran guerra", fou impulsor i president del Comitè Català de Germanor amb els Voluntaris Catalans, que combatien a favor dels aliats. Cal recordar que la seva bandera, les quatre barres, té un lloc d'honor al "Panteon" de París. La seva tasca fou recompensada amb la "Croix de Chevalier de la Légion d'Honneur".

S'havia destacat amb un article, "Per abatre l'imperialisme, els voluntaris catalans a França", publicat el 25 de desembre al setmanari "La Nació", amb el seu pseudònim habitual, Arnau de Vilanova. En aquest article feia una defensa abrandada de la causa dels aliats, contra l'imperialisme germànic.

Fou membre actiu de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, col·laborant a revistes com "L'intransigent" i "D'ací d'allà". Lligat al moviment obrer, recolzà, des de les pàgines de "La Lucha", la vaga general del 1917, fet que li reportà un empresonament. Com a membre permanent del Comitè de Germanor, contribuí a la lluita contra la Dictadura d'en Primo de Rivera.

EL POLÍTIC

La caiguda de la Dictadura precipità els esdeveniments. La Unió Catalanista, inicialment prevista com a entitat cívica, s'escindí:

Els que, seguint a Daniel Cardona, rebutjaven el "compromís" representat per la Generalitat de Catalunya, formaren el partit "Nosaltres sols". Els que s'havien decantat cap a l'actuació

de Francesc Macià, entre ells Joan Solé i Pla, s'incorporaren, el mateix 1932, a Esquerra Republicana de Catalunya. Fou elegit Diputat, en la candidatura de ERC per Barcelona.

Al Parlament, formà part de les comissions permanents d'Examen de Comptes i Sanitat. Al 1933 fou fundador de l'Obra del "Segell Pro Infància", que presidí fins al 1934, en passar a Comissari de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.. També entrà en la directiva del Patronat d'Assistència Social de les Cases de Maternitat i Expòsits i de Protecció de Menors, de Barcelona.

La seva condició de creient i amic personal del Cardenal Vidal i Barraquer, el convertí en l'enllaç entre el President Macià i l'Església Catalana. Durant la guerra civil fou membre del Comitè Nacional del Socors Roig i, junt a Ventura i Gassol, formà un escamot de voluntaris d'Estat Català, que es dedicaren a la custòdia del patrimoni monumental de Montserrat i Poblet, a més de protegir la vida de molts religiosos, entre ells el Cardenal Vidal i Barraquer.

EL METGE

Joan Solé i Pla, llicenciat el 1899, participà en diverses entitats relacionades amb la Medicina i la Ciència en general. Ja al 1900, publicà, un article sobre "La botànica en medicina", al núm. 1, pàgines 5-7, del "Butlletí mensual de la Universitat Catalana".

Fou membre de la Institució Catalana d'Història Natural, de la que arribà a ésser vicepresident, de 1903 a 1904. Formà part de la junta que propicià profunds canvis en l'entitat, que, convertida en Institució Catalana de Ciències Naturals, es convertí en filial de l'Institut d'Estudis Catalans, ja amb la Mancomunitat.

Interessat per l'Homeopatia, el 1904 fou un dels fundadors de l'Institut Homeòpata de Barcelona, secretari de la seva Secció Científica, actiu conferenciant, col·laborador de la Revista Homeopàtica de Catalunya i membre de l'Acadèmia Mèdica Homeopàtica, també de Barcelona. El mateix 1904 fou membre fundador del Patronat de Catalunya per la lluita contra la Tuberculosi, participant en la seva "Comissió de propaganda i estadística".

L'HUMANISTA

Joan Solé i Pla era un esperit inquiet, interessat en un ampli ventall d'activitats. Com a membre actiu de l'Institut Català de Ciències Naturals, es dedicà a la Botànica, excel·lint

Rafael Battestini

com a dibuixant. Cultivava l'amistat de moltes personalitats de la cultura, entre elles Àngel Guimerà.

A Queralbs, al Ripollès, havia restaurat dues cases juntes, "Can Perico i Cal General", allà coincidí amb Àngel Guimerà i li explicà un fet anecdòtic viscut en un mas proper, al llogarret de Fustanyà: Una rica pubilla, orfe, s'havia escapat amb el pastor del seu ramat, per evitar casar-se amb el fill del seu tutor.

Aquell gran dramaturg convertí l'anècdota en un clàssic universal, "Terra baixa", que ubicà al Pallars i no al Ripollès. Com a precursor, del que ara anomenem "ecologisme", Joan Solé i Pla ja havia apostat pels vehicles elèctrics, no contaminants, als anys trenta. Circulava amb un cotxe petit, un "Detroit", similar a un dels actuals "Smart", un xic menys arrodonit i pintat d'un verd fosc, al que recordo pujant brunzent per el carrer Muntaner.

L'EXILI

La victòria del feixisme obligà a Joan Solé i Pla a emprendre el camí de l'exili, de primer cap al famós "Mas Perxès", coincidint-hi amb Antoni Rovira i Virgili. Seguí cap Amèrica, anant, concretament a Barranquilla, Colòmbia, on s'instal·là amb la seva família.

Pogué treballar-hi i fou catedràtic de Botànica, la seva gran passió, a la Facultat de Farmàcia de la "Universidad del Atlàntico". A més es convertí en director del "Museo de Història Natural del Atlàntico", també a Barranquilla.

Realitzà exploracions científiques per la conca del Magdalena i la Sierra Nevada de Santa Marta, aplegant-hi una col·lecció botànica de gran valor. Tingué nombroses actuacions sanitàries en suport de la població indígena.

Va morir a Barranquilla, el 31 d'octubre del 1950, sense poder veure el final d'aquella dictadura que frustrà els seus anhels per convertir Catalunya en un estat capdavanter.

Deixà escrits, però inèdits, dos llibres: "Gestes dels voluntaris catalans en la Gran Guerra de 1914-1918" i "Notes per una biografia".

AGRAÏMENTS:

Agraeixo les dades aportades per "Memòria Esquerra" de la Fundació Josep Irla. A Antoni Abel, de Queralbs i del Centre Excursionista de Catalunya.